

Pilot Landelijk
Expertisecentrum

Honden

2022-2024

H **NDENCAMPUS**
gespecialiseerd in hoog risico

Onderzoeksrapport

*De Hondencampus staat voor duurzaam en verantwoord samenleven van mens en hond
en heeft als missie de veiligheid van de maatschappij in balans te brengen met het welzijn van de hond.*

Colofon

Dit rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek dat in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is uitgevoerd door HondenCampus. De HondenCampus beschikt over jarenlange ervaring in het beoordelen en met het behandelen van honden met een maatschappelijk niet geaccepteerd gedrag waaronder agressiviteit.

Auteur: A.P.M. Horvers

Onderzoekers: A.P.M. Horvers (kynologisch gedragstherapeut, - beoordelaar en getuige-deskundige LDM)

H.K. van den Beemt (kynologisch gedragstherapeut)

M.A.M. Barendse (dierenarts, shelter medicine)

Contact: 06-41862926

E-mail: info@hondencampus.nl

Website: www.hondencampus.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Aanleiding	5
2. Doelstelling	6
2.1 Doelstelling	6
2.2 Onderzoeksvragen	6
3. Methode.....	7
3.1 Wetenschappelijke literatuur.....	7
3.2 ASPCA.....	8
4. Opzet van de pilot	9
4.1 Selectie van pilothonden.....	9
4.2 Expertise.....	9
4.3 Opvanglocatie.....	10
4.4 Transport.....	12
4.5 Het traject.....	12
5. Het protocol	14
6. Resultaat.....	15
6.1 Shelter Welfare	15
6.2 Evaluaties	15
6.3 Resultaten m.b.t. emotionele staat	17
6.4 Resultaten m.b.t. risicogedrag.....	17
6.5 Nazorg.....	17
6.6 Uitkomst.....	18
7. Conclusie.....	19
8. Aanbeveling	20
Literatuur	21
Bijlagen	22

Samenvatting

Dit rapport is een aanvulling op het huisvestings- en behandelprotocol en is opgesteld aan de hand van de het onderzoek dat is verricht n.a.v. de pilot Landelijke Expertisecentrum voor complexe honden. In dit rapport is te vinden hoe het onderzoek is verricht, welke methodes er zijn gebruikt voor het opstellen van het huisvestings- en behandelprotocol en welke resultaten er zijn behaald tijdens de pilot. Het doel van het protocol is het zo fysiek en mentaal gezond mogelijk maken van elke individuele hond zodat ze duurzaam en verantwoord weer hun plek kunnen krijgen in de samenleving.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de HondenCampus de opdracht gegeven tot het uitvoeren van een pilot met complexe honden die in beslag zijn genomen op grond van een bijtincident en het ontwikkelen van een specifiek huisvestings- en behandelprotocol voor complexe gevaarlijke honden. Aan de pilot hebben 11 honden deelgenomen.

De pilot toont aan dat:

- de in het protocol opgenomen en op de individuele hond afgestemde huisvestingsomstandigheden een positieve bijdrage leveren aan het welzijn van de honden binnen de opvang te verbeteren;
- de in het protocol opgenomen overige faciliteiten mb.t. huisvesting de mogelijkheid geven om het behandelplan uit te voeren volgens het opgestelde behandelprotocol;
- het welzijn van de honden sterk verbetert door het toepassen van het behandelprotocol en het inzetten van de juiste expertise ten opzichte van het welzijn van de honden bij binnenkomst;
- de veiligheidsrisico's binnen de opvang sterk worden geminimaliseerd door de combinatie van op de individuele hond afgestemde huisvestingseisen, de expertise van de medewerkers en de plaatsgevonden welzijnsverbetering van de honden;
- een groot percentage honden naar verwachting duurzaam en verantwoord kan worden teruggeplaatst in de maatschappij door het volledig toepassen van het op de individuele hond afgestemde huisvestings- en behandelprotocol.

Bovenstaande positieve resultaten te kunnen blijven behalen wordt aanbevolen om:

- direct te starten met het toepassen van het huisvestings- en behandelprotocol bij opname van een hond die in beslag is genomen als gevolg van een bijtincident;
- het direct inzetten van de in het rapport beschreven noodzakelijke expertise om er zorg voor te dragen dat het behandelprotocol op de juiste wijze wordt toegepast;
- het direct huisvesten van de hond op een wijze die voldoet aan het huisvestingsprotocol.

1. Aanleiding

In Nederland is de hond een populair gezelschapsdier. Het samenleven van mensen met honden verloopt over het algemeen zonder ernstige conflicten. Echter, er kunnen zich problemen voordoen wanneer honden een persoon of een ander dier aanvallen en bijten, met ernstig letsel tot gevolg. Vanwege de ernst van het letsel dat in een aantal gevallen ontstaat, is er sinds geruime tijd een maatschappelijke en politieke discussie gaande over de aard en omvang van bijtincidenten en het terugdringen ervan.

De Wet Dieren en het Besluit Houders van Dieren stellen eisen aan de huisvesting en verzorging van dieren waar elke houder, dus ook de opslaghouder, aan moet voldoen. Eén van de eisen is dat de houder de voor de verzorging nodige kennis en vaardigheden (artikel 1.7 Besluit houders van dieren) moet hebben en ervoor moet zorgen dat elk dier voldoende ruimte krijgt om te kunnen voldoen aan zijn ethologische en fysiologische behoeften (artikel 1.6 Besluit houders van dieren). Ethologische en fysiologische behoeften zijn naast soort specifieke behoeften ook afhankelijk van de leeftijd en de fysieke en mentale toestand van het dier op dat moment. Als een dier niet kan voldoen aan zijn ethologische en fysiologische behoeften zal het dier fysiek en mentaal ongezond worden met mogelijk ernstige gedragsproblemen tot gevolg.

Honden die strafrechtelijk in beslag zijn genomen (bijv. vanwege een bijtincident) worden opgevangen bij een opslaghouder. De in de opslag terecht gekomen honden zijn daar niet zomaar terecht gekomen en hebben elk voor zich zonder uitzondering in meer of mindere mate fysieke en mentale problemen. Deze problemen zijn altijd complex van aard en dienen door alle betrokkenen als zodanig ook herkend en erkend te worden en de huisvesting en verzorging moet hierop worden afgestemd. Honden die bijvoorbeeld agressief gedrag vertonen naar mensen kunnen wegens de hoge risico's niet altijd veilig uit de kennel gehaald worden. Het gevolg is dat deze honden, vanwege deze beperking, niet kunnen voldoen aan hun dagelijkse behoeften.

Juist vanwege deze complexe problematiek heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen (Kamerstuk 28 286, nr.1012) die de regering verzoekt of en zo ja, op welke wijze een multidisciplinair landelijk expertisecentrum kan bijdragen aan de opvang en behandeling van complexe honden.

Uit het hierop door de HAS (Hogere Agrarische School) Green Academy Den Bosch uitgevoerde onderzoek (Van Eindhoven, M. M. 2020) kan worden geconcludeerd dat, om te kunnen voldoen aan de fysieke en ethologische behoeften van in beslag of bewaring genomen agressieve honden, specifieke kennis en vaardigheden in relatie tot de complexiteit van de problematiek noodzakelijk zijn. Ook maakt het onderzoek duidelijk dat aanvullende huisvestingseisen voor dit type complexe honden zouden moeten gelden vanwege het verhoogde risico op incidenten en het waarborgen van het welzijn.

Het fysieke en mentale welzijn van (een groot aantal van) de in de opslag terecht gekomen dieren zal ten gevolge van de benodigde specifieke kennis en vaardigheden van de houder, de aangeboden aangepaste huisvesting en de veterinaire en mentale zorg, aanzienlijk kunnen verbeteren.

2. Doelstelling

2.1 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is een antwoord te kunnen geven op de vraag of een multidisciplinair landelijk expertisecentrum kan bijdragen aan de opvang en behandeling van complexe honden en of een specifiek op complexe honden gericht huisvesting- en behandelprotocol het fysieke en mentale welzijn van honden, die in de opvang terecht zijn gekomen als gevolg van een bijtincident, kan verbeteren.

De in beslag genomen honden zijn gemonitord middels de (tussentijdse) evaluaties. Op basis van het monitoren is er beoordeeld of, en zo ja in welke mate, de behandeling resultaat heeft gehad. Op basis van de bevindingen is er een definitief huisvestings- en behandelprotocol opgesteld.

2.2 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvraag luidt als volgt:

Is het mogelijk om een huisvestings- en behandelprotocol op te stellen waarmee het welzijn van honden die in de opvang terecht zijn gekomen als gevolg van een bijtincident wordt verbeterd?

De volgende deelvragen die ook beantwoord moeten worden luiden als volgt:

- 1) wat voor type huisvesting kan het welzijn van honden in de opvang verbeteren, rekening houdend met het waarborgen van de veiligheid van de medewerkers binnen de opvang?
- 2) wat voor behandeling kan er worden ingezet om het welzijn van honden in de opvang te verbeteren?
- 3) wat voor expertise is er nodig om het behandelplan uit te voeren?

3. Methode

Voor de totstandkoming van het huisvestings- en behandelprotocol hebben 11 honden, die strafrechtelijk in beslag zijn genomen op grond van een bijtincident, aan de pilot deelgenomen. Het traject is direct gestart na de inbeslagname. De honden zijn de eerste 4 tot 6 weken opgevangen op de eigen locatie van de HondenCampus waarna een deel van de honden onder begeleiding van de HondenCampus overgeplaatst is naar een andere opslaghouder.

De meest recente wetenschappelijke literatuur ten aanzien van hondengedrag, de expertise van de betrokken onderzoekers en de huisvestings- en behandelprotocollen van de Behavior Rehabilitation Centre (BRC) van de American Society for the Prevention of Cruelty to Animals (ASPCA) in Ashville, North Carolina in de Verenigde Staten hebben de basis gevormd voor het huisvestings- en behandelprotocol.

3.1 Wetenschappelijke literatuur

Het onderzoeksteam heeft tijdens de pilot wetenschappelijke literatuur geraadpleegd voor het ontwikkelen van het protocol.

Het doel van het huisvestings- en behandelprotocol is om honden die in de opslag terecht zijn gekomen als gevolg van een bijtincident, weer zo fysiek en mentaal gezond mogelijk te maken. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de staat van welzijn veel invloed heeft op het gedrag van de hond (Protopopova, A., 2016). Naast het onderzoeken en behandelen van fysieke problemen en behoeften, dient er ook te worden voldaan aan de ethologische behoeften van de hond (Mellor, D.J. 2016). Het huisvestings- en behandelprotocol richt zich met name eerst op het verbeteren van de emotionele staat en de fysieke gezondheid van de hond en wanneer dit doel bereikt is, op het rehabiliteren m.b.t. ongewenst gedrag (Collins K., Zverina, L., Patterson-kane, E., Cussen, V., Reid, P., 2022), (Deldalle, S., & Gaunet, F. 2014).

Ook de relatie tussen hond en mens is een belangrijk onderdeel tijdens het proces. Het opbouwen van een band tussen de casemanager en de individuele hond is daardoor opgenomen in het protocol. Zo heeft iedere hond zijn eigen casemanager welke verantwoordelijk is voor de hond tijdens het gehele traject. De casemanager wordt voorspelbaar en biedt steun in stressvolle situaties tijdens de behandeling (Gácsi, M.; Maros, K.; Sernkvist, S.; Faragó, T.; Miklósi, Á. 2013). Wanneer de hond het volledige protocol doorlopen heeft, wordt deze overgedragen aan het team dierenverzorging waar de hond een buddy toegewezen krijgt. In deze fase van het traject is de hond, dankzij de behandeling, beter in staat zich aan te passen aan zijn of haar omgeving. Daardoor is het ook mogelijk om het sociale contact met meerdere mensen uit te breiden.

3.2 ASPCA

In juni 2023 heeft de HondenCampus op eigen kosten een bezoek gebracht aan de ASPCA in Asville, North Caroline in de Verenigde Staten. Tijdens dit bezoek hebben de medewerkers van HondenCampus een week meelopen bij the Behavioral Rehabilitation Center, het centrum dat specifiek is opgezet voor honden afkomstig van broedfokkers en verzamelaars. De medewerkers van de HondenCampus hebben meegekeken tijdens trainingen, vergaderingen en evaluaties met het team en er zijn individuele gesprekken gevoerd met o.a. Pamela Reid PhD CAAB (Vice President, Behavioral Sciences Team ASPCA), Kristen Collins MS, ACAAB (Vice President, Rehabilitation Services), Kate Pullen (Vice President, Behavioral Rehabilitation Center). Protocollen zoals risico- en welzijnsassessments, verrijgingsplannen en bedrijfsvoering zijn met HondenCampus gedeeld. De protocollen van de ASPCA hebben de basis gevormd van het door HondenCampus ontwikkelde huisvestings- en behandelprotocol. Het protocol is aangepast op het type complexe honden die tijdens de pilot zijn opgevangen.

4. Opzet van de pilot

4.1 Selectie van pilothonden

Voor deze pilot hebben 11 honden het traject doorlopen. Er is geen specifieke selectie gemaakt van honden die in aanmerking kwamen voor de pilot. Alle 11 honden zijn strafrechtelijk in beslag genomen op grond van een bijtincident en direct na het incident in de pilot opgenomen. Tijdens de pilot was er ruimte voor 2-3 honden per keer. Wanneer er weer een plek vrij kwam voor een nieuwe pilot-hond, werd de eerstvolgende hond die in beslag werd genomen weer opgenomen. Omdat de HondenCampus in Tilburg is gevestigd, is er besloten qua afstand een grens te trekken van west naar oost ter hoogte van Den Haag vanwege de reistijd.

Figuur 1: Regio selectie pilothonden, ten zuiden van de rode lijn

4.2 Expertise

Om het welzijn van complexe honden te kunnen verbeteren en bijtincidenten binnen de opvang te voorkomen is het inzetten van een specialistisch team dat beschikt over specifieke kennis en vaardigheden inzake de problematiek noodzakelijk. Het hebben van alleen theoretische kennis is onvoldoende (Van Eindhoven, M. M. 2020).

Het team dat is samengesteld voor de pilot beschikt naast de kennis ook over ruime praktijkervaring met complexe honden. Zij hebben de honden dagelijks moeten hanteren en waren in staat de honden te controleren en te begeleiden. De medewerkers zijn ook getraind om risico's in te schatten, gedrag te observeren en te interpreteren, gedragsdiagnoses en prognoses te stellen en gedragsproblemen te behandelen op een diervriendelijke wijze en op basis van de meest recent ontwikkelde methodes. Daarnaast moest ook de veterinaire zorg in orde zijn om fysieke gezondheidsproblemen vast te stellen en te behandelen. Het

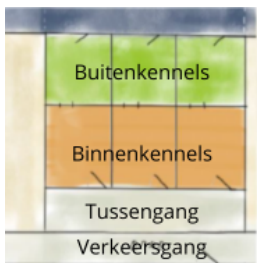
team werkte tijdens de pilot nauw samen met het beheer van de opvanglocatie en het management van HondenCampus. In de onderstaande tabel staan de functies, verantwoordelijkheden en het opleidingsniveau beschreven m.b.t. de fysieke en mentale zorg:

Tabel 1: overzicht specialistisch team

Functie	Verantwoordelijkheden	Opleiding
Hoofd welzijn en gedrag	Verantwoordelijk voor <u>alle</u> opgevangen honden op het gebied van processen, observeren, opstellen behandelplannen	Kynologisch instructeur, -behandelaar -gedragstherapeut
Hoofd beoordeling en gedrag	Verantwoordelijk voor <u>alle</u> opgevangen honden op het gebied van gedragsbeoordelingen, evaluaties, statusbepaling	Kynologisch instructeur, -gedragstherapeut, -beoordelaar
Dierenarts	Verantwoordelijk voor fysieke gezondheid hond, onderzoeken en medische behandelingen	Diergeneeskunde, shelter medicine, veel kennis van bewegingsapparaat
Paraveterinair	Verantwoordelijk voor medicatie, behandelingen en bijhouden medisch dossier	Paraveterinair
Casemanagers	Verantwoordelijk voor de <u>individuele</u> hond, gedragsbehandeling en training. Een casemanager is verantwoordelijk voor maximaal 5 honden	Kynologisch instructeur, -behandelaar, -trainer
Hoofd dierverzorging	Verantwoordelijk voor afdeling A (plaatsbare honden), begeleiding dierverzorgers	Diermanagement MBO 4, intern opgeleid
Transporteur	Verantwoordelijk voor de hond tijdens transport	Kynologisch behandelaar, intern opgeleid
Dierverzorger	Verantwoordelijk voor verzorging, schoonmaak en voeding	Dierverzorger MBO 3-4, intern opgeleid

4.3 Opvanglocatie

Voor het opvangen van de pilothonden is er gebruik gemaakt van een bestaande opvanglocatie met een asiel functie die voldoet aan het programma van eisen voor opslaghouders van honden van de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland 2023). Deze opvanglocatie heeft voor de pilot een aantal kennels beschikbaar gesteld om de honden uit de pilot op te kunnen vangen. Deze kennels bestonden uit quarantainekennels, prikkelarme en prikkelrijke kennels waardoor afhankelijk van de situatie op dat moment steeds voor de desbetreffende hond de meest geschikte huisvesting gekozen kon worden. De kennels zijn als volgt gesitueerd:

Figuur 2: Situatieschets hondenkennels

Iedere binnenkennel beschikt ook over een buitenverblijf. De kennels zijn per 2-3-4 verblijven gecompartmenteerd. Op de afdeling waar de pilothonden gehouden werden, is het 'verkeer' gescheiden van het compartiment om de blootstelling aan de hoeveelheid prikkels te reduceren.

De pilothonden zijn afhankelijk van hun status, ingedeeld op de daarvoor geschikte afdeling:

- Q (Quarantaine): voor honden waarvan de gezondheids- en vaccinatiestatus onbekend is.
- C (Gewenning en onderzoek): voor honden die in de gewennings- of onderzoeksfase zitten of in afwachting zijn van.
- B (Behandeling): voor honden die in behandeling zitten, in verlenging of een zorgstatus hebben.
- A (Plaatsing): voor honden die herplaatst kunnen worden.

Binnen de verschillende afdelingen bevinden zich zowel prikkelarme als prikkelrijke kennels. Deze zijn opgedeeld in diverse compartimenten.

Figuur 3: Afdelingen binnen opvang

De individuele huisvesting (afdeling en soort kennel) zijn vastgesteld aan de hand van de volgende factoren:

- **Veiligheid hond en omgeving:**
 - Op welke afdeling en in welke kennel de hond geen risico vormt voor zichzelf en voor zijn omgeving.
- **Ethologische en fysiologische behoeften (welzijn) van de individuele hond:**
 - In wat voor omgeving voelt de hond zich het beste thuis (prikkelarm/prikkelrijk);
 - In wat voor mate heeft de hond behoefte aan sociaal contact met andere honden en/of medewerkers.

Voor het behandelen en trainen van de pilothonden is er van de volgende faciliteiten gebruik gemaakt:

- Speelweides (8x8 meter)
- Trainingsveld (40x30 meter)
- Ontspannings- en observatieruimte (6x3 meter)

- Huiskamer (8x7 meter)
- Snuffeltuिन (12x6 meter)

Naast deze locaties zijn de honden met regelmaat vervoerd naar omliggende openbare ruimtes zoals het bos, het park of het winkelcentrum.

4.4 Transport

Het transporteren van een hond die net betrokken is geweest bij een bijtincident vormt een groot veiligheidsrisico. In veel gevallen ervaart de hond nog veel spanning en vertoont hij nog een hoge mate van opwindning. Bij een gebrek aan expertise kan er weer een nieuw bijtincident plaatsvinden en kan de hond verder getraumatiseerd raken door de onjuiste manier van handelen. De medewerker die de hond transporteert moet dan ook beschikken over voldoende kennis en kunde om veiligheidsrisico's in te kunnen schatten en op welke wijze het welzijn van de hond bij het uitvangen en transporteren het minst geschaad wordt. Voor het transport is een team geselecteerd en opgeleid om een bijtincident zo klein mogelijk te houden en het welzijn van de hond te waarborgen. De medewerker die verantwoordelijk is voor het transport, overlegt voor het uitvangen samen met de betrokkenen waaronder de aanwezige politieagenten, over het plan van aanpak.

Voor het transporteren wordt gebruik gemaakt van speciale transportbussen met vaste kennels, ventilatie en een warmte alarm. Alle transportbussen zijn voorzien van hulpmiddelen die ingezet kunnen worden tijdens het uitvangen van de hond.

4.5 Het traject

De pilot honden hebben de eerste 4-6 weken bij HondenCampus doorgebracht. Na deze periode werd een deel van de honden overgeplaatst naar een andere opslaghouder. Tijdens de periode van 4-6 weken is gewerkt met een behandelplan m.b.t. het welzijn van de hond. Een onderdeel hiervan is de veiligheidsrisico- en welzijnsbeoordeling waarin op verschillende momenten het welzijn en het risicogedrag is beoordeeld. Na de gewenning- en observatieperiode van 2 weken is per individu een gedragsonderzoek uitgevoerd, een diagnose/prognose gesteld en een behandelplan opgesteld. Het behandelplan werd vervolgens overgedragen aan de nieuwe opslaghouder of verder uitgevoerd bij HondenCampus. De risico- en welzijnsbeoordeling werd direct bij opname opgestart.

HondenCampus na overplaatsing nazorg gepleegd op de pilothonden. De opslaghouders werden om de twee weken bezocht en de honden werden opnieuw beoordeeld op welzijn en gedrag.

Het vooraf vastgestelde traject zag er als volgt uit:

Tabel 2: Vooraf vastgestelde pilottraject

Week	Traject	Bezigheden	Metingen	Rapportages
Week 1 en 2	Gewenning	Dagelijkse bezigheden: uitlaten, verzorgen, spelen. Huisvesting + verrijking bepalen Hond mag zijn natuurlijke gedrag laten zien zonder dat hij/zij beïnvloed wordt door training	Dagelijkse Welzijnsbeoordeling Dagelijkse ontwikkelingen Dagelijks bijhouden bijzondere gedragingen Medische signalen	Welijnsbeoordeling
Week 1 en 2	Medisch	Medisch consult	Vaccinaties Lichamelijk onderzoek	Medisch rapport
Begin week 3	Risico- en welzijnsbeoordeling	Gedragstest afnemen Context gebonden onderzoek	Diagnose en prognose stellen	Risicobeoordeling met aanbeveling Behandelplan opstellen
Week 3 en 4	Training	Probleemgedrag beïnvloeden d.m.v. trainen	Wekelijks ontwikkelingen training meten Geschikte opvang selecteren	Profiel hond + kennelkaart reguliere opvang Trainingsplan definitief maken
Week 4-6	Overplaatsing naar opslaghouder			Overdracht
Maand 2	Nazorg opslaghouder	2 contactmomenten	2 maal per maand ontwikkelingen bijhouden	Behandelplan bijstellen indien nodig Begeleiding bieden indien nodig
Vanaf maand 2	Nazorg opslaghouder	1 contactmoment per maand	1 maal per maand ontwikkelingen bijhouden	Behandelplan bijstellen indien nodig Begeleiding bieden indien nodig

5. Het protocol

De meest recente wetenschappelijke literatuur ten aanzien van hondengedrag, de expertise van de betrokken onderzoekers en de huisvestings- en behandelprotocollen van de Behavior Rehabilitation Centre (BRC) van de American Society for the Prevention of Cruelty to Animals (ASPCA) in Ashville, North Carolina in de Verenigde Staten hebben de basis gevormd voor het definitieve huisvestings- en behandelprotocol. Het huisvestings- en behandelprotocol wordt afzonderlijk van dit rapport aangeleverd (huisvestings- en behandelprotocol voor complexe honden – HondenCampus 2024). Het protocol beschrijft de voor de opvang gebruikte expertise en faciliteiten. Doordat vaak niet herkende, maar wel aanwezige fysieke problemen de oorzaak kunnen zijn van afwijkend gedrag is er ook een onderdeel veterinaire zorg opgenomen. Het protocol beschrijft verder de intake, de gewenningsfase (de eerste twee weken in de opvang waarin de hond kan wennen aan zijn nieuwe situatie), de onderzoeksfase en het behandelplan dat voor elke hond opgesteld is. Daarnaast beschrijft het protocol op welke wijze de voortgang is gemonitord.

6. Resultaat

6.1 Shelter Welfare

De Shelter Dog Welfare app, ontwikkeld door Davalon in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in 2017, heeft als doel het welzijn van honden in opvangcentra te monitoren. Het unieke aspect van de app is dat het vanaf de eerste dag specifiek ingaat op de behoeften van elke individuele hond. Gedragstesten worden op geplande momenten uitgevoerd en de app volgt het welzijn van de hond gedurende zijn verblijf in de opvang.

Hoewel de app aanvankelijk veelbelovend leek tijdens het begin van de pilot, bleken de resultaten af te wijken van de werkelijkheid. Het lijkt erop dat de gebruikte methode voor het scoren van het welzijn in de app mogelijk niet helemaal accuraat is, aangezien het gebaseerd is op percentages van emoties in plaats van feitelijke gedragingen. Het is begrijpelijk dat de gemoedstoestand van de tester de invoer van de scores kan beïnvloeden, waardoor de resultaten mogelijk niet volledig objectief zijn. Het invullen van de scores is in de huidige vorm ook zeer tijdrovend.

Bovendien is het interessant op te merken dat de algehele welzijnsscore daalde wanneer de hond meer opwindning vertoonde, terwijl dit in veel gevallen eigenlijk gerelateerd was aan blijdschap als onderdeel van het hechtingsproces met de casemanager. Dit kan wijzen op een tekortkoming in de manier waarop opwinding wordt geïnterpreteerd binnen het scoringsstelsel van de app. Een aanbeveling is dat de app moet worden herzien om een meer nauwkeurige en contextgevoelige beoordeling van het welzijn van de honden mogelijk te maken.

Om bovenstaande redenen is er besloten om een andere manier van monitoren toe te passen in de vorm van evaluaties met de opgestelde grade keys.

6.2 Evaluaties

Tussentijdse evaluaties met het team bleken bij de ASPCA zeer waardevolle momenten te zijn in het gehele traject. In deze evaluaties worden honden besproken aan de hand van tussentijdse beoordelingen en de daar bijhorende tijdlijn. Op deze manier kan er steeds objectief gekeken worden naar de ontwikkelingen van de individuele hond en kan de status van de hond worden aangepast. Daarnaast worden er doelen gesteld die binnen bepaalde kaders behaald moeten worden. Deze tussentijdse evaluaties zijn door HondenCampus opgenomen in het protocol.

Om de resultaten op de emotionele staat en (risico)gedrag te meten zijn de scores van de (tussentijdse) evaluaties bijgehouden. Voor het scoren zijn er door HondenCampus zogenaamde 'grade keys' met mogelijke definities opgesteld aan de hand van de rehabilitation grade keys van de ASPCA.

In de grade key 'beoordeling emotionele staat' zijn gedragingen opgenomen die wijzen op een goede of slechte emotionele staat:

A Geen zorgen	De hond verkeert in een goede emotionele staat
	De hond vertoont voldoende rustgedrag, exploratiegedrag en verzorgingsgedrag ook wanneer hij alleen is. De hond maakt uit zichzelf sociaal contact, is speels en is zeer controleerbaar en trainbaar. De hond verkeert in een goede emotionele staat.
B Milde zorgen	De emotionele staat van de hond is licht zorgelijk
	De hond is onrustig tijdens het alleen zijn en wil mogelijk niet eten/drinken. De hond voelt zich alleen prettig in de aanwezigheid van sociale prikkels. De hond is gemiddeld controleerbaar trainbaar. De hond verkeert meestal in een goede emotionele staat.
C Matige zorgen	De emotionele staat van de hond is zorgelijk
	De hond is overactief en vocaliseert veel. De hond is constant alert en rust weinig. De hond maakt weinig sociaal contact. Er zijn veel momenten waar acute stress optreedt. De hond verkeert vaak in een slechte emotionele staat.
D Ernstige zorgen	De emotionele staat van de hond is zeer zorgelijk
	De hond vertoont afwijkend gedrag of doorbreekbaar abnormaal gedrag. De hond is mogelijk depressief en vertoont amper sociaal contact. De hond vertoont in veel situaties paniek. De hond verkeert meestal in een slechte emotionele staat.
E Extreme zorgen	De emotionele staat van de hond is extreem zorgelijk
	De hond vertoont ondoorbreekbaar abnormaal en afwijkend gedrag. De hond maakt geen sociaal contact en is onbenaderbaar. De hond verkeert constant in een emotionele staat.

Figuur 4: beoordeling emotionele staat grade key

De resultaten die betrekking hebben op het afnemen van (veiligheidsrisico)gedragingen zijn gescoord d.m.v. de risicobeoordeling grade key:

A Geen zorgen	De hond wordt als veilig en stabiel aangemerkt
	De hond vertoont geen agressie. De hond zet actieve of passieve vriendelijk/sociaal gedrag in naar sociale prikkels of reageert neutraal. De hond herstelt vrijwel direct en volledig in nieuwe situaties of bij het zien/horen van onbekende prikkels.
B Milde zorgen	De hond wordt als licht zorgelijk aangemerkt
	De hond vertoont geen agressie. De hond vertoont als reactie op een prikkel vermijdingsgedrag, lichte mate van angst of opwinding (met herstel). De hond vertoont een lichte mate van spanning en steun zoeken. Het spanningsniveau van de hond is laag. Het gedrag is door een vaste geleider te doorbreken.
C Matige zorgen	De hond wordt als zorgelijk aangemerkt
	De hond vertoont dreig agressie maar houdt afstand, of vergroot de afstand, tot de prikkel. De hond vertoont een hoge mate van opwinding maar richt niet om. De hond vertoont angstgedrag en herstelt slecht. De hond vertoont een hogere mate van spanning en steun zoeken. Het gedrag is met moeite door een vaste geleider te doorbreken.
D Ernstige zorgen	De hond wordt als zeer zorgelijk aangemerkt
	De hond vertoont agressie met bijtgedrag (happen, bijten en loslaten). Voorafgaand aan het bijten vertoont de hond waarschuwingssignalen. De hond vertoont hoge opwinding en richt om. De hond vertoont een hoge mate van spanning. De hond verliest de focus op de prikkel wanneer deze uit beeld is.
E Extreme zorgen	De hond vertoont risicogedragingen die een zeer hoge impact als gevolg kunnen hebben
	De hond vertoont bijtgedrag in de vorm van vasthouden, trekken, schudden/scheuren of overpakken. De hond laat niet uit zichzelf los. De hond vertoont voorafgaand aan het bijten (amper) waarschuwingssignalen. Er is sprake van een snelle escalatie. Het gedrag is moeilijk te interrumperen. De hond houdt een focus op de prikkel, ook wanneer deze uit beeld is.

Figuur 5: Veiligheidsrisico beoordeling grade key

De fysieke gezondheid is apart gemonitord door het veterinaire team. Onderzoeken en medische behandelingen zijn, naast de uitslagen over de emotionele staat en het risicogedrag, besproken in de tussentijdse evaluaties om een totaalbeeld te krijgen van de welzijnsstaat van de hond.

6.3 Resultaten m.b.t. emotionele staat

In de bijlagen is te zien dat alle 11 honden een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt zowel op de emotionele staat als op (risico)gedrag. Het welzijn gaat vooruit omdat door het toepassen van het huisvestings- en behandelprotocol de honden voorzien worden in hun individuele ethologische- en fysiologische behoeften. Echter, blijkt het welzijn weer te verslechteren nadat de honden zijn overgedragen aan een reguliere opslaghouders. De reguliere opslaghouders werkt volgens het programma van eisen van de RVO welke voornamelijk gericht is op opvang en verzorging. Ook het wegvallen van de vaste casemanager (die tijdens het traject bij HondenCampus de rol van de eigenaar heeft overgenomen) zorgde voor onrust bij de honden.

5 van de 11 pilothonden hadden matige tot zeer ernstige fysieke gezondheidsproblemen. Deze fysieke gezondheidsproblemen bleken bij binnenkomst een groot effect te hebben op de mentale gezondheid van de honden. Het was mogelijk om middels het protocol de mentale gezondheid te verbeteren d.m.v. medische behandeling, pijnmedicatie of een aanpassing van het dagprogramma. Dankzij de expertise van de medewerkers was het mogelijk om goed in te kunnen schatten waar de behoeften van deze honden lagen om de emotionele staat te verbeteren. 3 van de 11 pilothonden zijn uiteindelijk geëuthanaseerd vanwege onbehandelbare gezondheidsproblemen.

6.4 Resultaten m.b.t. risicogedrag

Uit de resultaten komt ook duidelijk naar voren dat fysieke gezondheidsproblemen een sterke motivatiefactor vormen om bijgedrag te vertonen. De vooruitgang m.b.t. het (risico)gedrag is afhankelijk van het veranderen en/of behandelen van de risicofactoren, de motivatiefactoren en het gedrag. In 2 gevallen was er sprake van afwijkende, genetische eigenschappen die onomkeerbaar zijn. Dit risicogedrag blijkt, dankzij de expertise van de medewerkers, binnen de opvang controleerbaar te zijn, maar niet bij een reguliere houder of binnen de maatschappij. Bij deze honden is een euthanasie advies afgegeven.

6.5 Nazorg

Nadat de honden het traject van 4 tot 6 weken bij HondenCampus hadden doorlopen, is een deel overgeplaatst naar een reguliere opslaghouders van de RVO. De medewerkers van HondenCampus hebben 2 nazorgmomenten gepleegd waarin de bovenstaande grade keys zijn gebruikt. De medewerkers hebben hierbij geen invloed uitgeoefend, maar de situatie beoordeeld zoals deze op dat moment was. In de resultaten is te zien dat een aantal observatiemomenten zijn wegvallen, omdat de omstandigheden bij de reguliere opslaghouders dit niet toelieten of niet konden worden uitgevoerd.

6.6 Uitkomst

De uitkomst, ofwel of een hond weer duurzaam en verantwoord terug kon keren naar de maatschappij bleek afhankelijk te zijn de fysieke gezondheid, omliggende risicofactoren en de motivatiefactoren om risicogedrag te vertonen.

Uitkomst	Aantal honden	Toelichting
Retour eigenaar	2	Bij 2 pilothonden lag de oorzaak van de bijtincidenten bij risicofactoren zoals: eigenaar, situatie en slachtoffer. Deze honden zijn retour eigenaar gegaan. Bij 1 hond kreeg HondenCampus de mogelijkheid om nazorg te plegen, de situatie is momenteel goed onder controle dankzij de begeleiding vanuit HondenCampus en de gemotiveerde eigenaresse.
Herplaatst vanuit HondenCampus	2	2 pilothonden zijn bij HondenCampus verder gerehabiliteerd. De grootste risicofactoren bleken de eigenaar en de omgeving (bij de eigenaar) te zijn wat zich uitte in slecht welzijn. Het welzijn van deze honden is dankzij het protocol sterk verbeterd, waardoor ook het risicogedrag sterk is afgenomen.
Herplaatst als werkhond	2	2 pilothonden bleken uit een werklijn te komen, maar werden door een particulier gehouden. De honden waren door een gebrek van kennis en kunde van de eigenaar (risicofactor) oncontroleerbaar in de maatschappij. Onder professionele begeleiding bleken deze honden wel zeer geschikt als werkhond.
Euthanasie gedrag	2	2 pilothonden zijn geëuthanaseerd vanwege onomkeerbare gedragsproblemen met als motivatiefactor genetische eigenschappen en slechte socialisatie. De risicofactor eigenaar in combinatie met de motivatiefactoren van de hond bleken de oorzaak te zijn van het bijtincident.
Euthanasie medisch	3	3 pilothonden zijn geëuthanaseerd vanwege onbehandelbare gezondheidsproblemen. De risicofactoren eigenaar en de omgeving (bij de eigenaar) in combinatie met de gezondheidsproblemen bleken de oorzaak te zijn van het bijtincident.

Figuur 9: uitkomst pilothonden

7. Conclusie

Het antwoord op de deelvragen luidt als volgt:

1. *Wat voor type huisvesting kan het welzijn van honden in de opvang verbeteren, rekening houdend met het waarborgen van de veiligheid van de medewerkers binnen de opvang?*

De huisvestingseisen die een positieve bijdrage leveren om het welzijn van honden in de opvang te verbeteren zijn opgenomen in het protocol. Er is aandacht nodig voor individuele behoeften zoals het creëren van prikkelarme- en rijke kennels. Ook overige faciliteiten zoals een trainingshal, individuele observatie-, ontspannings- en trainingsruimtes, (trainings)velden en een snuffeltuyn zijn zeer gewenst om de behandeling volgens het protocol uit te kunnen voeren. Zonder deze faciliteiten wordt de behandeling zeer beperkt en kan er niet worden voldaan aan de individuele ethologische en fysiologische behoeften van de hond op dat moment. Hierdoor zal het welzijn van het dier niet kunnen worden verbeterd waardoor ook de gedragsproblemen niet opgelost kunnen gaan worden en zullen tijdens de pilot behaalde resultaten niet bereikt worden.

In het huisvestings- en behandelprotocol zijn preventieve en proactieve maatregelen opgenomen om het risico op bijtincidenten te verkleinen. Het risico op een bijtincident is daarnaast ook erg afhankelijk van de expertise van de medewerkers. Vanwege dit feit is het niveau van expertise afgestemd op de verschillende afdelingen. Het risico op een incident neemt af door het risicogedrag in kaart te brengen en dit te koppelen aan de expertise van de medewerker. Honden krijgen een nieuwe status toegewezen wanneer de fysieke- en mentale staat dit toelaat. Pas bij het verkrijgen van een nieuwe status wordt de hond overgeplaatst naar een andere afdeling.

2. *Wat voor behandeling kan er worden ingezet om het welzijn van honden in de opvang te verbeteren?*

Het opgestelde behandelprotocol is opgedeeld in fases. De eerste fases zijn gericht op onderzoek om vast te kunnen stellen welke behandeling er kan worden ingezet. Het behandelprotocol is erop gericht om de emotionele staat, het gedrag en de fysieke gezondheid van de hond te verbeteren. Een behandelplan is maatwerk en wordt aan de hand van de individuele behoeften (die zijn vastgesteld in de eerste fases van het protocol) opgemaakt. In het dag- en weekprogramma zijn activiteiten opgenomen die een positieve invloed hebben op de emotionele staat van de hond. De voorspelbaarheid (mede door het inzetten van vaste casemanagers) en structuur die geboden wordt draagt hieraan bij.

3. *Wat voor expertise is er nodig om het behandelplan uit te voeren?*

Het team van specialisten dat is samengesteld voorafgaand aan de pilot blijkt goed in staat te zijn om het protocol uit te voeren. (Paragraaf 3.1). De juiste expertise is afhankelijk van theoretische kennis, maar voornamelijk afhankelijk van ruime praktijkervaring met complexe honden. Het op een veilige en natuurlijke manier kunnen hanteren van complexe honden is zeer noodzakelijk. Het intern opleiden van medewerkers is dan ook vereist om het protocol zorgvuldig te kunnen uitvoeren.

De pilot toont aan dat het voldoen aan de specifieke, individuele fysiologische en ethologische behoeften van een dier in de opvang en het bieden van de juiste huisvesting, veterinaire en mentale zorg, de fysieke en mentale gezondheid van de honden sterk toeneemt. De conclusie is dat het toepassen van het huisvestings- en behandelprotocol en het inzetten van de juiste expertise hier een zeer positieve bijdrage aan kan leveren.

8. Aanbeveling

Ten aanzien van het toepassen van het opgestelde huisvestings- en behandelprotocol worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Het huisvestings- en behandelprotocol in zijn geheel direct toe te passen bij honden die in beslag zijn genomen als gevolg van een bijtincident:

Vanwege de vaak slechte staat van welzijn van honden bij binnenkomst, is het van groot belang dat het protocol wordt toegepast direct na de in beslagname zodat de staat van welzijn niet verder verslechtert. Het direct toepassen van het eerste onderdeel 'transport' voorkomt een mogelijk (extra) traumatische ervaring bij de hond en zal vanwege de expertise van de medewerkers zorgen voor een verminderd risico op incidenten voor-, tijdens- en na het transport. Om het risicogedrag van de hond te kunnen onderzoeken en te behandelen, zal er eerst gezorgd moeten worden dat de hond in een zo goed mogelijke fysieke en mentale staat verkeert, zodat de hond een eerlijke kans krijgt op rehabilitatie.

De aanbevolen expertise direct inzetten zodat het behandelprotocol op een juiste manier kan worden uitgevoerd:

Het werken met complexe honden vraagt de nodige expertise. Expertise die niet alleen gericht is op kennis, maar ook op vaardigheden. Het behandelprotocol is op zo'n manier geschreven dat het uitvoerbaar is indien de aanbevolen expertise voorhanden is. De combinatie van specialisten op het gebied van verzorging, welzijn, gedrag, beoordeling, training en gezondheid is noodzakelijk om tot goede resultaten te komen.

De huisvestingseisen die zijn opgenomen in het protocol in acht nemen om positieve resultaten te kunnen behalen:

De vastgestelde huisvestingseisen hebben een positief effect op het gehele traject dat beschreven staat in het protocol. Wanneer er niet aan de huisvestingseisen wordt voldaan, zal ook de behandeling worden beperkt en de gewenste resultaten niet worden behaald.

Literatuur

Bowen, J., Fatjo, J., Plummakers, J., 2019. The Safe Dog Project: Een onderzoek naar de preventie van bijtincidenten

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/05/01/the-safe-dog-project>

Bracke, M.B.M, B.M. Spruijt, J.H.M. Metz 1999. Overall welfare reviewed. Part 3: welfare assessment bases on needs and supported by expert opinion. *Netherlands Journal of Agricultural Science* 47: 307-322.

Collins K., Zverina, L., Patterson-kane, E., Cussen, V., Reid, P., 2022, *Behavioral rehabilitation of extremely fearful dogs: Report on the efficacy of a treatment protocol*. *Appl. Anim. Behav. Sci.*

Deldalle, S., & Gaunet, F. (2014). *Effects of 2 training methods on stress-related behaviors of the dog (Canis familiaris) and on the dog-owner relationship*. *Journal of Veterinary Behavior*, 9(2), pp. 58-65.

Dierenbescherming (2019). *Eerlijke kansen voor complexe honden*. <https://www.dierenbescherming.nl/> Geraadpleegd op 5 mei 2023.

Gácsi, M.; Maros, K.; Sernkvist, S.; Faragó, T.; Miklósi, Á. (2013) Human Analogue Safe Haven Effect of the Owner: Behavioural and Heart Rate Response to Stressful Social Stimuli in Dogs. *PLoS ONE* 8:e58475. [[Google Scholar](#)]

HAS, Van Eijndhoven, M. M. (2020). *De complexe hond in de Nederlandse opvang*. 's-Hertogenbosch: HAS Kennistransfer en Bedrijfsopleidingen.

Mellor, D.J. (2016). *Updating animal welfare thinking: Moving beyond the "five freedoms towards a lifeworthy living"*. *Animals*, 6.21.

Mellor, D.J. (2020). *The 2020 Five Domains Model: Including Human-Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare*, *Animals*

Overheid. (2011). *Wet dieren*. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2021-07-01> Geraadpleegd op 20-07-2023.

Overheid. (2014). *Besluit houders van Dieren*. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2021-04-21> Geraadpleegd op 20-07-2023.

Palmer, R.; Custance, D. (2008) A Counterbalanced Version of Ainsworth's Strange Situation Procedure Reveals Secure-Base Effects in Dog--Human Relationships. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 109:306-319. [[Google Scholar](#)]

Protopopova, A., (2016). *Effects of sheltering on physiology, immune function, behavior, and the welfare of dogs*, Elsevier opgehaald van <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0031938416301068>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2023). *Regels voor huisvesting en verzorging van dieren*. <https://www.rvo.nl/> Geraadpleegd op: 20-07-2023.

Von Martels, M., & De Groot, T. (2018, december 5). Motie van de leden De Groot en Von Martels Nr. 1012 [Kamerbrief]. Opgehaald van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28286-1012.html>

Bijlagen

Pilotnr.	1
Reden opname	Bijtincident: Hond-Hond
Risicofactoren	Eigenaar, situationeel, hond
Motivatiefactoren	Afwijkende rasgebonden eigenschappen, conditionering, medisch
Medisch	Hond is zwaar verwaarloosd bij binnenkomst: Zeer veel teken op het lichaam en daarbij huidafwijkingen en infecties
Traject	4 weken HC, overgeplaatst naar andere opslaghouder, vanwege toename frustratie terug naar HC
Uitkomst	Herplaatst

Nr. 1	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	C	B	B	A	B	A	A	A	B	C	B
Onbekende personen	B	B	B	B	A	A	A	A	A	B	B	B
Bekende personen	A	B	A	B	A	A	A	A	A	B	B	B
Hanteren	B	C	B	C	A	B	A	A	A	B	B	B
Wandeling	C	C	C	C	B	C	B	B				
Andere honden	C	C	C	C	B	B	B	A				
Andere dieren	B	B	B	B	B	A	B	A				
Spelen	A	B	A	B	A	A	A	A				
Voer	A	B	A	B	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	C	A	C	A	B	A	A				
Toelichting	Pilothonnd nr. 1 was in de eerste week zeer gespannen in de aanwezigheid van personen. Hij vertoonde vermijdend gedrag en hoge spanning. Na week 3 was er een zeer positieve verandering zichtbaar en vertoonde hij vriendelijk en sociaal gedrag naar personen. Naar andere honden liet hij dreigagressie zien. In de weken daarna maakte hij tijdens de wandelingen steeds meer contact en nam het dreiggedrag af. In week 4 wist hij andere honden te negeren. Nieuwe situaties waren erg spannend, Deze hond was onrustig, vooral tijdens het alleen zijn. Dankzij verrijking en gewenning nam het rustgedrag steeds meer toe.											
Nazorg	Bij de nazorgmomenten vertoonde pilothond nr.1 hoge, vriendelijke opwindning naar zijn bekende casemanagers. De frustratie in de kennel was echter toegenomen. Hij wilde niet terug de kennel in. Hij was onrustig en vocaliseerde veel. De hond is weer teruggeplaatst naar HC.											

Pilotnr.	2
Reden opname	Bijtincident: Hond-Hond
Risicofactoren	Situationeel, slachtoffer
Motivatiefactoren	Slechte socialisatie, controle
Medisch	Gezond verklaard
Traject	4 weken HC, overgeplaatst naar andere opslaghouder
Uitkomst	Retour eigenaar, aanlijn- muilkorfplicht

Nr. 2	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	A	B	A	A	A	A	A	A	A	B	A	B
Onbekende personen	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Bekende personen	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Hanteren	A	B	A	B	A	B	A	A	A	A	A	A
Wandeling	A	B	A	A	A	A	A	A				
Andere honden	B	B	B	B	A	A	A	A				
Andere dieren	B	B	B	B	B	A	B	A				
Spelen	B	B	A	B	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	B	A	B	A	B	A	A				
Toelichting	Pilothonnd nr. 2 was vanaf het begin sociaal naar bekende en onbekende personen. De hond was in het begin lastiger te controleren aan de lijn (niet gewend). De hond was heel angstig voor omgevingsprikkels tijdens de wandeling. Bij het zien van andere honden nam de spanning en het vermijdingsgedrag toe, in week 4 kon de hond andere honden ontspannen passeren. De hond vertoonde voldoende rustgedrag in haar kennel en tijdens het alleen zijn.											
Nazorg	Bij de nazorgmomenten zijn er geen zorgelijke gedragingen geconstateerd. Wel was deze hond onrustiger in haar kennel wanneer zij alleen was wegens de omgevingsprikkels. De hond is uiteindelijk retour eigenaar gegaan met een aanlijn- en muilkorfplicht.											

Pilotnr.	3
Reden opname	Bijtincident: Hond-kind
Risicofactoren	Eigenaar, hond
Motivatiefactoren	Slechte socialisatie, afwijkend rasgebonden gedrag, conditionering
Medisch	Gezond verklaard
Traject	4 weken HC, overgeplaatst naar andere opslaghouder
Uitkomst	Euthanasie

Nr. 3	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	C	B	C	B	C	B	C	A	C	C	C	C
Onbekende personen	C	C	B	B	B	A	B	A	A	C	C	C
Bekende personen	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B	B	B
Hanteren	A	B	A	B	A	B	A					
Wandeling	C	C	C	C	B	B	B	A				
Andere honden	B	B	B	B	A	A	A	A				
Andere dieren	B	B	B	B	B	A	B	A				
Spelen	B	B	A	B	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	B	A	B	A	B	A	A				
Toelichting	Bij binnenkomst is pilothond nr. 3 erg terughoudend in de kennel en vermijdt elk contact. Ook tijdens de wandeling houdt hij zoveel mogelijk afstand van zijn geleider. De hond vindt nieuwe situaties spannend en heeft een langzaam herstelvermogen. Naar mate het vertrouwen in zijn geleiders groeit verandert zijn gedrag in de kennel en tijdens de wandeling. Hij blijft onzeker maar laat zich wel meer sturen en zoekt vaker steun in lastige situaties. Wanneer de situatie voor hem te onzeker wordt en zijn geleider pakt dit niet snel genoeg op blijft hij echter kiezen voor uitvallen.											
Nazorg	Na 4 weken is pilothond nr. 3 overgeplaatst naar een andere opslaghouder in afwachting van de uitspraak. De hond is daar vanwege veiligheidsoverwegingen m.b.t. het personeel niet meer uit de kennel gehaald											

Pilotnr.	4
Reden opname	Bijtincident: Hond-Hond
Risicofactoren	Eigenaar
Motivatiefactoren	Medisch, conditionering, rasgebonden eigenschappen
Medisch	Vacht in slechte staat, meerdere bijtwonden na incident, uiteindelijk bij andere opslaghouder na foto's van heupen/knieën medisch geëuthanaseerd
Traject	4 weken HC, overgeplaatst naar andere opslaghouder
Uitkomst	Euthanasie wegens ernstige gezondheidsproblemen.

Nr. 4	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	C	B	B	A	A	A	A	A	B	A	C
Onbekende personen	B	B	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A
Bekende personen	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	B	B	A	A	A	A				
Wandeling	C	B	B	B	A	A	A	A				
Andere honden	C	A	B	A	B	A	B	A				
Andere dieren	B	B	B	B	B	A	B	A				
Spelen	A	A	A	A	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	A	A	A	A	A	A	A				
Toelichting	Pilothonnd nr. 4 was bij binnenkomst erg onrustig en druk in de kennel. Ze vocaliseerde veel zeker als er mensen in de buurt waren. Tijdens de wandeling was ze lastig te controleren en trok ze hard aan de lijn. Na 2 weken gewenning ging de hond makkelijk in het ritme mee. Tijdens de wandeling liep ze met regelmatig samen met enkele reuen. Ze liet geen spelgedrag zien naar de andere honden maar liep hier zonder problemen mee zij aan zij. Op kleinere honden kon ze wel een lichte focus hebben. Deze hond was echter erg voergemotiveerd en goed te trainen.											
Nazorg	Na 4 weken HC is pilothond nr. 4 overgeplaatst naar een andere opslaghouder. Vanuit onze dierenarts was al vastgesteld dat er foto's gemaakt moesten worden van de achterhand ivm afwijkend/mank lopen. Dit is bij de andere opslaghouder gebeurd. De hond is meteen op pijnstilling gezet om het welzijn te waarborgen. Naar aanleiding van een combinatie aan factoren, waaronder de medische afwijking, bleek de hond niet herplaatsbaar. De hond is om deze redenen geëuthanaseerd.											

Pilotnr.	5
Reden opname	Bijtincident: Hond – kind
Risicofactoren	Eigenaar, hond, situationeel
Motivatiefactoren	Slechte socialisatie, conditionering, afwijkend rasgebonden
Medisch	Medisch gezond verklaard
Traject	4 weken opslaghouder, overgeplaatst naar andere opslaghouder
Uitkomst	Terugplaatsen als werkhond bij andere eigenaar

Nr. 5	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	C	B	C	A	B	A	B	B	C	B	C
Onbekende personen	C	C	C	B	B	B	B	B	B	B	C	C
Bekende personen	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	A	A	A	A	A	A				
Wandeling	C	B	C	B	B	B	B	B				
Andere honden	C	B	C	B	B	A	B	A				
Andere dieren	C	B	C	B	B	A	B	A				
Spelen	B	B	A	A	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	A	A	A	A	A	A	A				
Toelichting	Pilothonnd nr. 5 is erg onrustig in de kennel en verwond zichzelf regelmatig door haar drukke gedrag. Buiten haar kennel komt ze pas tot rust. Het liefst ligt ze binnen op de bank op schoot te slapen. Buiten heeft ze een hoge fixatie op andere honden en reageert ze heftig op prikkels die opwinding vertonen. Na de gewenningsperiode heeft ze zich meer gehecht aan haar geleiders en laat ze zich erg goed controleren. Zodra ze sturing mist vervalt ze echter snel in haar agressie. Ze heeft veel behoefte aan sociaal contact en duidelijke begeleiding.											
Nazorg	Pilothonnd nr. 5 is na 4 weken HC overgeplaatst naar een andere opslaghouder. Tijdens de nazorgmomenten was te zien dat de hond terugviel in haar gedrag vanwege het gebrek aan uitdaging en vaste begeleiding. Deze hond is uiteindelijk opnieuw geplaatst als werkhond.											

Pilotnr.	6
Reden opname	Bijtincident mens – hond
Risicofactoren	Eigenaar, hond, situationeel
Motivatiefactoren	Territoriaal, medisch
Medisch	Hond loopt moeilijk en blijkt onder de röntgen slechte knieën, heupen en ellebogen te hebben
Traject	Hond is bij HC gebleven tot euthanasie in aanwezigheid van eigenaar
Uitkomst	Euthanasie om medische redenen

Nr. 6	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	C	C	B	B	A	B	A	B
Onbekende personen	C	C	C	B	B	B	B	B
Bekende personen	C	C	A	B	A	B	A	B
Hanteren	D	C	A	B	A	B	A	B
Wandeling	C	C	B	B	B	B	B	B
Andere honden	B	B	A	B	A	B	A	B
Andere dieren	B	B	A	B	A	B	A	B
Spelen	-	-	-	-	-	-	-	-
Voer	C	C	B	B	A	B	A	B
Huiskamer	C	C	A	B	A	B	A	B
Toelichting	Bij binnenkomst hebben we pilothond nr. 6 moeten verdoven om hem in de kennel te kunnen zetten. De eerste 3 dagen reageerde hij vanuit achter in de kennel met gegrom op onze aanwezigheid. Na 3 dagen maakte hij steeds meer contact en kon hij door 1 persoon uit de kennel gehaald worden. Buiten reageerde hij met vermijding op de meeste prikkels. Hij fixeerde alleen op passerende personen en grote busjes. Na week 2 vertoonde hij steeds meer vriendelijk gedrag naar bekende mensen en ook tijdens de wandeling naar voorbijgangers. In de kennel bleef hij erg territoriaal. Door zijn fysieke gesteldheid waren lange wandelingen en spel niet mogelijk met deze hond. Het welzijn ging binnen de opvang echter wel vooruit vanwege pijnstilling en aangepaste activiteiten.							
Nazorg	Voor pilothond nr. 6 werd door de eigenaren een contra expertise aangevraagd. Het advies vanuit HondenCampus was om een andere dierenarts eerst naar het medische dossier te laten kijken om verder onnodig lijden te voorkomen. Ook deze dierenarts gaf het advies tot euthanasie. De hond is in aanwezigheid van zijn eigenaren geëuthanaseerd.							

Pilotnr.	7
Reden opname	Bijtincident hond - mens
Risicofactoren	Eigenaar, hond, situationeel
Motivatiefactoren	Slechte socialisatie, conditionering, afwijkend rasgebonden
Medisch	Hond is medisch in orde bevonden
Traject	Na 4 weken HC is de hond overgeplaatst naar een andere opslaghouder
Uitkomst	Euthanasie

Nr. 7	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	C	B	C	A	C	A	C	B	C	B	C
Onbekende personen	C	C	C	C	C	B	C	B	C	B	C	C
Bekende personen	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Wandeling	C	C	B	B	A	B	A	B				
Andere honden	C	B	B	B	B	B	B	B				
Andere dieren	C	B	B	A	B	A	B	A				
Spelen	B	B	A	A	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	A	A	A	A	A	A	A	A				
Toelichting	Pilothonn nr. 7 kwam erg gespannen binnen. Hij leek weinig gewend aan menselijk contact en vermeed dit. In de kennel had hij erg veel last van stress. Hij liep continu op en neer, vocaliseerde en wilde meteen de kennel uit wanneer hij aangeliind werd. Naar mate hij zich meer hechtte aan zijn geleider ervaarde hij meer stress in de kennel. Wel kwam hij buiten de kennel meer tot rust. Tijdens de wandeling bleef hij ook gespannen. De hond was het liefst op het veld bij 1 van de 2 geleiders waar hij het beste contact mee had. De hond heeft gedragsmedicatie gekregen om hem meer rust te geven in de kennel.											
Nazorg	In afwachting van euthanasie overgeplaatst naar andere opslaghouder.											

Pilotnr.	8
Reden opname	Bijtincident hond - mens
Risicofactoren	Eigenaar, hond
Motivatiefactoren	Rasgebonden eigenschappen afwijkend, conditionering, territoriaal
Medisch	Hond is medisch in orde bevonden
Traject	4 weken bij HC en hierna overgeplaatst naar andere opslaghouder
Uitkomst	Plaatsing als werkhond

Nr. 8	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4		Nazorg 1		Nazorg 2	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	D	C	C	C	B	C	B	B	C	C	C	C
Onbekende personen	D	C	D	C	C	B	B	B	C	C	C	C
Bekende personen	B	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	A	A	A	A	A	A	B	B	B	B
Wandeling	D	C	C	B	C	B	B	A				
Andere honden	C	B	C	B	B	A	B	A				
Andere dieren	C	B	C	B	B	A	B	A				
Spelen	B	B	A	A	A	A	A	A				
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	B	B	B	A	A	A	A	A				
Toelichting	Pilothonnd nr. 8 was vanaf dag 1 erg fel in de kennel. Hij accepteerde alleen de 2 geleiders die hij het eerste had gezien. Hierdoor was hij goed te hanteren. De hond was erg fel naar andere mensen, honden en bewegende prikkels. Naarmate de band met zijn geleiders sterker werd liet hij minder spanning zien bij het passeren van sociale prikkels. Ook de mate van trainbaarheid ging aanzienlijk vooruit. De hond bleef erg onrustig in de kennel. Hier is vooral ingezet op verrijking om de hond ook mentaal voldoende uitdaging te geven.											
Nazorg	Pilothonnd nr. 8 is bij de andere opslaghouder voorgesteld aan een werkhondengeleider. Bij de nazorgmomenten was te zien dat de onrust in de kennel was toegenomen.											

Pilotnr.	9
Reden opname	Bijtincident hond - kind
Risicofactoren	Eigenaar, hond
Motivatiefactoren	Medisch,
Medisch	Heupdysplasie aan beide zijden en huidproblemen
Traject	Hond is bij HC gebleven tot uitspraak OvJ
Uitkomst	Euthanasie ivm medische redenen

Nr. 9	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	C	B	C	A	B	A	B
Onbekende personen	C	C	B	C	B	B	A	A
Bekende personen	B	B	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	B	B	A	A	A	A
Wandeling	C	C	B	B	A	B	A	B
Andere honden	C	B	C	B	B	B	A	B
Andere dieren	C	C	B	B	B	A	B	A
Spelen	-	-	-	-	-	-	-	-
Voer	B	B	B	B	A	A	A	A
Huiskamer	B	B	B	A	A	A	A	A
Toelichting	Pilothonn nr. 9 was een jonge Duitse herder. Meteen bij binnenkomst viel de slechte staat van zijn huid en heupen al op. Hij was erg nerveus en wist zich zonder geleiding niet goed een houding te geven. Tijdens de wandeling blafte hij naar alles wat in zicht kwam en trok hard aan de lijn. De eerste weken is ingezet op decompressie, het ontlasten van de achterhand en het verlichten van de huidklachten. De hond kwam hierdoor langzaam tot rust. Zijn pijnklachten hadden veel effect op zijn gedrag naar andere honden. Met pijnstilling en training ging hij snel vooruit in gedrag.							
Nazorg	Ivm de uitslag van rx en de minimale kansen op herplaatsing hierdoor is een euthanasie advies afgegeven. Dit is na akkoord OvJ bij HC in aanwezigheid van zijn vaste geleider uitgevoerd.							

Pilotnr.	10
Reden opname	Bijtincident hond - mens
Risicofactoren	Situationele factoren
Motivatiefactoren	Territoriaal
Medisch	Hond is medisch in orde bevonden
Traject	Hond verbleef bij HC tot uitspraak van de OvJ
Uitkomst	Retour eigenaar - aanlijn + muilkorfplicht

Nr. 10	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	B	B	B	B	B	B	B	B
Onbekende personen	B	B	B	B	B	B	B	B
Bekende personen	B	B	A	A	A	A	A	A
Hanteren	B	B	B	B	A	A	A	A
Wandeling	B	B	B	B	A	A	A	A
Andere honden	A	A	A	A	A	A	A	A
Andere dieren	A	A	A	A	A	A	A	A
Spelen	-	-	B	B	A	A	A	A
Voer	A	A	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	-	-	B	B	A	A	A	A
Toelichting	<p>De eerste weken was pilothond nr. 10 erg terughoudend in het contact naar de trainsters. Hij was erg zindelijk en wilde graag de kennel uit maar maakte weinig zelfstandig contact en was niet voer gemotiveerd. Na week 2 kwam er een duidelijke omslag en werden zijn geleiders vriendelijk begroet in de kennel. Ook liet hij vanaf dit moment spelgedrag zien op het veld en kwam hij zelfstandig om fysiek contact vragen. Dit gedrag is per week alleen maar verder toegenomen. Naar andere honden liet deze hond geen afwijkend gedrag zien. Naar vreemde personen was hij terughoudend. Naar mate hij langer bij ons verbleef nam zijn territoriale gedrag toe en begon hij soms te blaffen in de kennel en op het veld naar passanten.</p> <p>Deze hond was niet graag alleen in de kennel en begon te huilen wanneer hij in de kennel moest blijven. Ook dit gedrag nam in verloop van tijd toe naarmate hij meer hechtte aan zijn geleiders.</p>							
Nazorg	<p>Pilothond nr. 10 is retour eigenaar gegaan met een aanlijn en muilkorfplicht. Eigenaar is op locatie geweest bij HC voor toelichting en training hoe de hond in de toekomst veilig te kunnen managen.</p>							

Pilotnr.	11
Reden opname	Bijtincident hond - mens
Risicofactoren	Eigenaar
Motivatiefactoren	Traumatische ervaring, conditionering
Medisch	Hond loopt niet helemaal soepel, rx wees niet direct uit wat dit was. Hercontrole op latere leeftijd
Traject	Hond werd getraind bij HC tot uitspraak OvJ
Uitkomst	Herplaatsing

Nr. 11	Week 1		Week 2		Week 3		Week 4	
	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat	Risico	Em. staat
Kennel	D	C	C	C	B	B	B	B
Onbekende personen	D	C	C	C	B	B	B	A
Bekende personen	D	C	C	C	B	B	B	A
Hanteren	D	C	C	C	B	B	B	B
Wandeling	D	C	C	C	B	B	B	B
Andere honden	B	B	A	A	A	A	A	A
Andere dieren	B	B	A	A	A	A	A	A
Spelen	-	-	C	B	B	B	B	A
Voer	B	B	A	A	A	A	A	A
Huiskamer	-	-	C	C	B	B	B	B
Toelichting	<p>Pilothonnd nr. 11 was 1 van de meest complexe gevallen. Met zijn leeftijd van 5 maanden was hij enkel agressie gewend. Hij had geen impulse controle en in de angst schoot hij binnen no time naar de omgerichte agressie. Op dag 2 heeft hij zijn vaste geleider erg hard gebeten. Hierna is gestart met muilkorf training in de kennel om hem veilig te kunnen hanteren. Na 2 weken was het mogelijk om hem veilig uit de kennel te halen en na 4 weken om hem zonder muilkorf te hanteren binnen een rustige omgeving.</p> <p>De hond was gelukkig erg sociaal naar andere honden. Hier is met regelmaat gebruik van gemaakt om hem over een angst drempel heen te helpen.</p>							
Nazorg	Pilothonnd nr. 11 is overgedragen voor herplaatsing.							